

TRIAM Model : การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคเหนือ

TRIAM Model : Guidelines for developing a participatory educational
management development plan of Triamudom Suksa School of the North.

บุญชู กันเกต^{1*} ชัยลักษณ์ รักษา² จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์³
Boonchu Kanket¹ Chailuk Ruksa² Jaruwat Ployduangrat³

¹ครูชำนาญการ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก-อุตรดิตถ์
Professional level teacher, Triamudom Suksa School of the North,
The Secondary Educational Service Area Office Phitsanulok Uttaradit

*Corresponding author e-mail: boonchu.k@tn.ac.th โทร. 081-727-2552

²ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก-อุตรดิตถ์
Senior professional level director, Triamudom Suksa School of the North,

The Secondary Educational Service Area Office Phitsanulok Uttaradit

e-mail: chailuk.r@tn.ac.th โทร. 081-785-9009

³อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

Lecturer of Industrial Education, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

e-mail: Jaruwatpr@gmail.com โทร. 094-879-1111

บทคัดย่อ

การศึกษารูปแบบการบริหารแบบ TRIAM Model โดยใช้แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ เริ่มศึกษาสภาพปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมและหาแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ทางโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือได้ดำเนินการตามนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ เพื่อจัดทำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ รูปแบบ TRIAM Model ขึ้น โดยในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมนี้ คือ การที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมลงมือทำกิจกรรมร่วมวางแผน นำไปสู่การปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ โดยทางโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ ใช้รูปแบบการบริหารแบบ TRIAM Model เป็นกระบวนการทำงาน เริ่มที่การทำงานเป็นทีม มุ่งเน้นพันธกิจ ปฏิบัติงานคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ มุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และกำกับ นิเทศ ติดตาม ส่งผลให้เกิด TN-4G ดังนี้ Great school, Great students, Great teachers, Great connections เพื่อบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนสามารถขยายผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: แผนพัฒนาการจัดการศึกษา; การมีส่วนร่วม; โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ; TRIAM Model

ABSTRACT

The study of the TRIAM Model management model using the guideline of the participatory education management development plan of Triamudom Suksa School of the North, began to study the problem conditions in the formulation of a participatory educational management development plan and jointly find a guideline. In the preparation of a participatory educational development plan. The school prepares to study. the north has implemented policies of the basic education commission, policy of the secondary educational service area office Phitsanulok Uttaradit to develop a model for the quality development of Triamudom Suksa School of the North. The TRIAM Model was created in the formulation of a participatory educational development plan, which is where all parties take part in doing activities, participating in planning, leading to practice. And participating in receiving benefits Triamudom Suksa School of the North uses the TRIAM Model as a working process. It starts with teamwork. Focus on mission Practice creating new innovations commitment to work to achieve objectives and supervise and monitor. This resulted in the following TN-4G : Great school, Great students, Great teachers, Great connections to manage education with quality. As well as being able to expand the results to be used as a guideline for the development of other educational institutions in the future.

Keywords: Educational Management Development Plan; Participation; Triamudom Suksa School of the North; TRIAM Model

บทนำ

เป้าหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งเน้นให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและดำเนินการต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้สถานศึกษามีการปฏิบัติ วางแผนพัฒนา โดยยึดสภาพปัญหา ความต้องการ ให้ความสำคัญกับข้อมูลสารสนเทศซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการวางแผนร่วมกันของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา คุณภาพการศึกษาจึงเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดประเด็นหนึ่งของสังคม ซึ่งสังคมไทยและกระทรวงศึกษาธิการกำลังให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ และพยายามพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่งให้สูงขึ้น ตามที่กฎกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2561 และได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561 และได้กำหนดไว้ชัดเจนให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนพัฒนาที่กำหนดไว้ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทบทวนการดำเนินการเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาและได้จัดทำแนวทางปฏิบัติการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ สถานศึกษาจึงต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนร่วมทุกคน ร่วมกันดำเนินการอย่างมีส่วนร่วม

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ จึงได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ

เป้าหมาย ของแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่โรงเรียนต้องแก้ไขเพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง และบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนสามารถขยายผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการดำเนินงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน ร่วมมือกันวางแผน ดำเนินการและประเมินผล ร่วมกันซึ่งมีผู้เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอจริง โดยมีเอกสารที่กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับงานวิจัย บทความต่างๆ

การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เข้ามามีส่วนคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงานจึงก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน ผู้มีมติและตกลงใจร่วมกันในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย (ประสาร พรหมณา,2553) การบริหารแบบมีส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิด ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งดีกว่าการคิดและตัดสินใจเพียงคนเดียว
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นการลดการต่อต้านและก่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้น
3. การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดี สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. การมีส่วนร่วมทำให้การตัดสินใจมีคุณภาพและทำให้มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้นด้วย

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป มีปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน ,2563)

การมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหาร และการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับและนำมาใช้ในการศึกษา เหมาะสมสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการมีความสำคัญ และจำเป็นต่อการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกฝ่าย ที่มีความร่วมมือร่วมใจประสานงาน และความรับผิดชอบร่วมกัน สิ่งสำคัญในพัฒนาด้านต่างๆ นั้นจะเกิดความสำเร็จได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาการศึกษาด้วยกระบวนการทางสังคมของสมาชิกในชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมของการบริหารสถานศึกษา (จุฑามาศ พันสวรรค,2562)

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารที่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมตามหลักการปฏิรูปการศึกษาเล็งเห็นถึงการมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนเกี่ยวกับงานบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของครู ที่จะเกื้อหนุน ผลักดัน ต่อการดำเนินงานในการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด (ชลธิศ ศรีม่วงพงษ์,2559)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับธรรมาภิบาลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันอยู่มาก เนื่องมาจากรูปแบบการบริหารงานของผู้บริหารสมัยใหม่มีความทันสมัยและเปิดกว้างในการแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่างๆ และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ตามนโยบายและแนวทางที่กำหนดร่วมกันในองค์กร (เทวพร ขำเมธา,2558)

การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรต่างๆ ในการจัดการศึกษาจะเข้ามาในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่บทบาทของคณะกรรมการดังกล่าวยังมีไม่มากนัก และคณะกรรมการส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน การประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนยังมีน้อยมากหรืออาจกล่าวได้ว่าไม่มีเลยในบางพื้นที่และเนื่องจากชุมชน ผู้ปกครอง มีฐานะยากจนจึงไม่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนและการเรียนของบุตรหลานได้เท่าที่ควร (พิสิฐ เทพไกรวัล,2554)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการปฏิบัติงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันของทุกฝ่าย ตั้งแต่ขั้นการวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ กำกับ และประเมินผลของการปฏิบัติงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะมุ่งปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกัน เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

แผนพัฒนาการจัดการศึกษา

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นแผนที่มียุทธศาสตร์และการพัฒนาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งจะแบ่งได้เป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา อาจเป็นแผน 3 ปี แผน 4 ปี หรือแผน 5 ปี แล้วแต่ความเหมาะสมของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาการจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้ดำเนินงานนั้นๆประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2553 กำหนดไว้ในข้อ 14(2) ว่า ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

หลักการสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีดังนี้

1. เน้นการจัดทำที่เป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผน
3. ต้องดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
4. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องมุ่งเน้นกระบวนการสร้างคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่

สถานศึกษากำหนด

5. ต้องร่วมระดมความคิดตามหลักของ SWOT Analysis

กรอบแนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา คือ การสร้าง ใช้ และพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การจัดประสบการณ์เรียนรู้และกิจกรรมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการสถานศึกษา และการพัฒนาเพิ่มพูนสมรรถนะบุคลากร โดยมีแนวคิด/หลักการ ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
2. บริหารจัดการเชิงกลยุทธ์
3. มีส่วนร่วม

4. เชื่อมโยงระบบประกันคุณภาพ
5. ยึดบริบทสถานศึกษา
6. สร้างวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการโดยมีกิจกรรมหรือโครงการที่จะนำไปสู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะด้านทักษะ สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นการปฏิบัติจริง จัดหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน ครูผู้สอนควรจัดทำแผนการสอนที่เน้นการบูรณาการหลักการ และงานวิจัย ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญมากที่สุดในระบบการศึกษา เพื่อนำไปสู่มาตรฐานคุณภาพ ดังนั้น ครูและบุคลากรต้องให้ความร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอน (บรรจง พลจันทร์ และคณะ, 2555)

แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ควรมีกิจกรรมการอบรมความรู้ให้ครู บุคลากรเกี่ยวกับการทำแผนปฏิบัติการประจำปี การเขียนโครงการ ขั้นตอนการเบิกจ่ายทางการเงินและพัสดุ การสร้างเครื่องมือในการประเมินโครงการ โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการให้เกิดความคุ้มค่า มีการนำผลการประเมินโครงการไปปรับปรุงแผนปฏิบัติการในปีต่อไป (กณิษฐา สุภาศรี, ไม่ระบุ) ซึ่งทำให้ทราบถึงว่าการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

ในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) รัฐบาลมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสามประการ คือ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา การเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษา เรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษา โดยมีกรอบการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ การปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลักหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยในระดับปฏิบัติการ คือ สถานศึกษา ซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ (สมชัย วงษ์นายะ, ไม่ระบุปี)

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นแนวทางในการวางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อคุณภาพของสถานศึกษาและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาวางแผนไว้ โดยให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ เป็นผู้ปฏิบัติ วางแผนร่วมกัน

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาของบุคลากรโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) พบว่า บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ตั้งแต่การดำเนินโครงการ การจัดทำและเสนอโครงการ และด้านการเตรียมการ อีกทั้งยังได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขตามความคิดเห็นของบุคลากร พบว่า ผู้จัดทำโครงการเขียนรายละเอียดต่างๆ ไม่สอดคล้องกัน ไม่ชัดเจน และขาดการประเมินโครงการ ส่วนแนวทางแก้ไข ควรจัดทำคู่มือชี้แจงขั้นตอน/รายละเอียดในการจัดทำโครงการและควรมีคณะกรรมการให้คำปรึกษาในการดำเนินโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ (กรรณิการ์ เก่งวินิจ, 2560)

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการโรงเรียนดอนเสียวแดงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการโรงเรียนนั้นไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจบทบาทในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการโรงเรียน ในการพัฒนาแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน การสัมภาษณ์ การศึกษาดูงาน การประชุม และการพัฒนาด้วยโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพด้านงานแผนงานเพิ่มขึ้น (ผราวุธ แสนโสม,2555)

ในการนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากร ปัจจัยในการจัดทำแผนปฏิบัติการประกอบด้วย ความเข้าใจในการจัดทำแผนปฏิบัติการของทีมงาน การมีพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็น การได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และความรู้สึกรับผิดชอบต่องาน (ปัทนิญารอดแก้ว,2559)

กระบวนการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่น หรือบุคลากรในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการริเริ่ม การวางแผน และดำเนินการ รวมถึงการปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังหมายถึงการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในทุกระดับควบคู่กันไป (สุภัสสรา วิชากุลและคณะ,2553)

ชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนได้รับความสำคัญไปทั่วโลก การพยายามที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการวางแผนและพัฒนาการศึกษา จำเป็นต้องประเมินความสามารถของชุมชนในการดำเนินการสิ่งที่คาดว่าจะบรรลุในระยะยาว การมีส่วนร่วมของชุมชนไม่ใช่เป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาครอบคลุมในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนซึ่งส่งผลให้คุณภาพการศึกษาตกต่ำทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว เป็นกระบวนการที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมประชาธิปไตยในสังคมอย่างแท้จริง ในการศึกษาครั้งนี้ได้สำรวจแนวคิดของการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาการศึกษา การศึกษายังแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถนำไปสู่การวางแผนและพัฒนาการศึกษาผ่านช่องทางต่างๆ (Abrisham Aref,2553)

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล สังคม และบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษานั้น ควรมีการวางแผนการพัฒนาไว้อย่างชัดเจนอีกทั้งการร่วมมือกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง จะทำให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี

ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องดำเนินการตามหลักการสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ตามกระทรวงฯกำหนด คือ จัดทำให้เป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เน้นการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผน ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นกระบวนการสร้างคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งในส่วนของการดำเนินการนั้นจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายนั้น ต้องคำนึงถึงการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ที่ต้องให้ทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกัน เห็นความสำคัญในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานอีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการบริหารต้องมีการร่วมมือกันอย่างเต็มที่ เห็นถึงประโยชน์และได้รับผลประโยชน์ที่เหมาะสม เห็นถึงความสำคัญของทุกฝ่าย จะทำให้การดำเนินงานทุกอย่างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมนั้นต้องเริ่มที่การวางแผนการ

ดำเนินงานให้เป็นอย่างดี ดำเนินการ และประเมินผลในทุกขั้นตอนต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าในขั้นตอนการประเมินผลนั้นได้รับความร่วมมือน้อยที่สุด อาจเป็นผลมาจากผู้มีส่วนร่วมไม่เห็นความสำคัญต่อขั้นตอนนี้

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ นั้นทางโรงเรียนได้ยึดตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดให้มีโครงการเสริมสร้างวินัยและความรับผิดชอบ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากโครงการโรงเรียนปลอดภัย (Safety School) โดยขับเคลื่อนผ่านแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2564 นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ได้แนวคิดมาจากโครงการห้องเรียนน่าอยู่ การเรียนรู้ก้าวไกล วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ และนโยบายของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคเหนือ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก และค่านิยมที่พึงงามบนพื้นฐานความเป็นไทย

จากนโยบายทั้งหมดจะมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ทางโรงเรียนจึงได้วางแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและเป็นไปตามหลักการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ตามกระทรวงศึกษากำหนด

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ ได้กำหนดเป้าหมาย หลักการ เนื้อหา กระบวนการจัดทำ และบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่สถานศึกษาต้องคำนึงและนำไปปฏิบัติ ภายใต้การส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนา ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมแก้ปัญหา และร่วมชื่นชม โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ร่วมมือกันในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา โดยทางโรงเรียนใช้แนวคิดเชิงระบบ INPUT PROCESS OUTPUT (IPO) มาเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ โดยปัจจัยนำเข้า (INPUT) เป็นนโยบายต่างๆที่ทางโรงเรียนได้รับ และใช้รูปแบบการบริหาร TRIAM Model เป็นกระบวนการทำงาน (PROCESS) ดังนี้

T - Team up : ทำงานเป็นทีม ร่วมมือดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

R - Reflect : ไตร่ตรอง / ทบทวนวัตถุประสงค์ / พันธกิจ

I - Invent : ปฏิบัติงานด้วยวิธีหรือนวัตกรรมใหม่ๆ

A - Achieve : มุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

M - Monitor : กำกับติดตาม นิเทศ ประเมินผล

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ร่วมแรงร่วมใจ สร้างเครือข่าย ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ให้ความร่วมมือมาช่วยในการบริหารจัดการ มีการกระจายอำนาจการบริหาร ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น เอาใจใส่ คิดค้นวิธีหรือนวัตกรรมที่เหมาะสม อีกทั้งยังมีการกำกับ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้ได้ซึ่งผลลัพธ์ (OUTPUT) จากการพัฒนาโดยใช้รูปแบบ TRIAM Model เป็น TN 4G ดังนี้

G1 - Great School : โรงเรียนเป็นเลิศ

โรงเรียนมีชื่อเสียงสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล

G2 - Great Students : นักเรียนเป็นเลิศด้านวิชาการ คุณธรรม

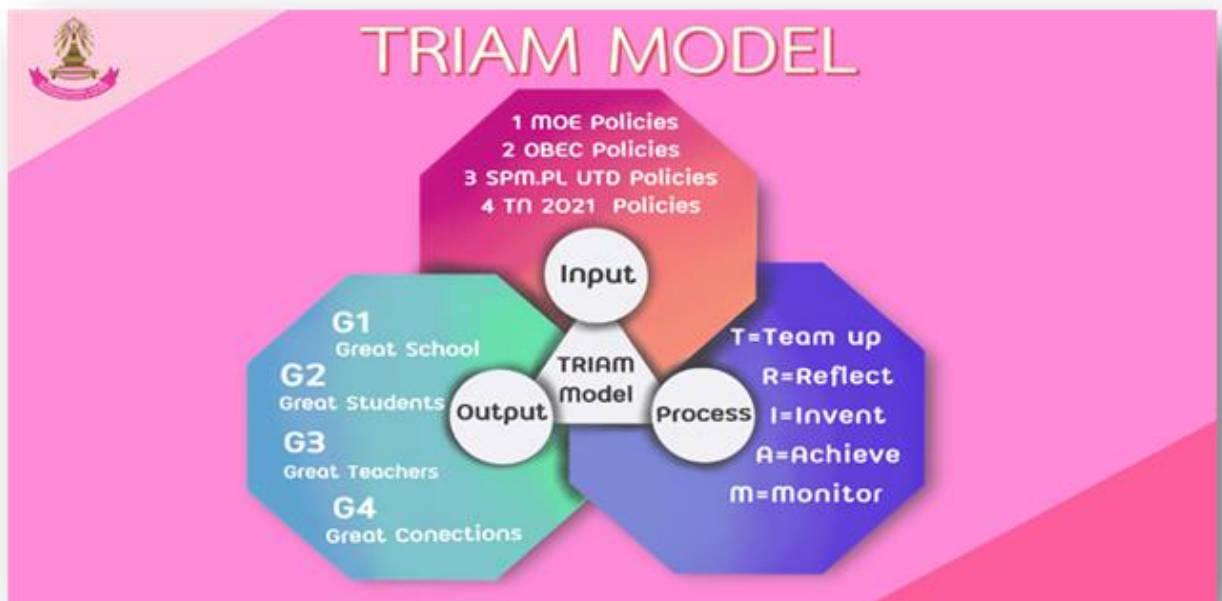
นักเรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้คู่คุณธรรม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

G3 - Great Teachers : ครูและบุคลากรเป็นเลิศ

เป็นครูมืออาชีพสร้างชุมชนเครือข่ายทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเข้มแข็ง ครูมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ

G4 - Great Connections : เครือข่ายผู้สนับสนุนโรงเรียนเป็นเลิศ

เครือข่ายผู้สนับสนุนโรงเรียนมีความเข้มแข็งพร้อมให้ความร่วมมือ สนับสนุนกับทางโรงเรียน

แผนภาพรูปแบบ TRIAM Model

ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือได้ดำเนินการตามนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ เพื่อจัดทำรูปแบบ TRIAM Model เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ เพื่อผลลัพธ์ที่ทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียง มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล นักเรียนเป็นเลิศด้านวิชาการ คู่คุณธรรม เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้คู่คุณธรรม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ครูผู้สอนมีความเป็นมืออาชีพ สามารถสร้างชุมชนเครือข่ายทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเข้มแข็ง ครูมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ และมีเครือข่ายผู้สนับสนุนโรงเรียนที่เข้มแข็งพร้อมให้ความร่วมมือ สนับสนุนกับทางโรงเรียน

บทสรุป

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับและพัฒนาคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้ดำเนินงานนั้นๆประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนพัฒนาการจัด

การศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ เป็นการวางรูปแบบการบริหารเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษา ซึ่งได้กำหนดเป้าหมาย หลักการ เนื้อหา กระบวนการจัดทำ และบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่สถานศึกษาต้องคำนึงและนำไปปฏิบัติ ภายใต้การส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนา ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมแก้ปัญหา และร่วมชื่นชม โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ร่วมมือกันในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา โดยทางโรงเรียนใช้แนวคิดเชิงระบบ INPUT PROCESS OUTPUT (IPO) มาเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ โดยมีปัจจัยนำเข้าเป็นนโยบายต่างๆที่ทางโรงเรียนได้รับ และใช้รูปแบบการบริหาร TRIAM Model เป็นกระบวนการทำงาน เพื่อผลลัพธ์ที่ทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียง มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล นักเรียนเป็นเลิศด้านวิชาการ คุณุณธรรม เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คุณุณธรรม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ครูผู้สอนมีความเป็นมืออาชีพ สามารถสร้างชุมชนเครือข่ายทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเข้มแข็ง ครูมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ และมีเครือข่ายผู้สนับสนุนโรงเรียนที่เข้มแข็งพร้อมให้ความร่วมมือ สนับสนุนกับทางโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กณิษฐา สุภาศรี. แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนบ้านเตียนออง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่. โรงเรียนบ้านเตียนออง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่.
- กนที บุญมาภาศ. (2561). แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนส่วนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน ฉบับที่ 5 (ระยะ 3 ปี) พ.ศ.2562-2564. งานนโยบายและแผนงาน ฝ่ายบริหารงบประมาณ โรงเรียนส่วนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน จังหวัดลำพูน.
- กรรณิการ์ เก่งวินิจ. (2560). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปี การศึกษาของบุคลากรโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม). *วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 7(2),19-37.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา*. ปีที่พิมพ์ 2563. กรุงเทพฯ : เอ็น.เอ.รัตนะเทรตติง.
- กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน. (2563). การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนหัวถนน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 3(1),13-28.
- จิรภา เพชรสงคราม. (2554). การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน. สารนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. (2553). *คู่มือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จุฑามาศ พันสวรรค. (2562). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลนครเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*.

- ชลธิศ ศรีม่วงพงษ์. (2559). การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4.
- เทวพร ขำเมธา. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มสระยายโสม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บรรจง พลจันทร์ และคณะ. (2555). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยการอาชีพวาปีปทุม. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 4(1), 89-107.
- ปัญญา เกลียวชาติ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปัทมธิดา รอดแก้ว. (2559). กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 13(2), 61-78.
- ผราวุธ แสนโสม. (2555). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ โรงเรียนดอนเสียวแดงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9(44), 53-64.
- ผ่องพันธ์ แพงบุตดี. (2561). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิษณุ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมชัย วงษ์นายะและทวนทอง เขาวงกิตพงศ์. (2557). การพัฒนาแผนกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุภัทรา วิภากุลและคณะ. (2553). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์ประจำปี การศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยกรุงเทพคริสเตียน. งานวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพคริสเตียน.
- Abrisham Aref. (2553). Community Participation for Educational Planning and Development. *Nature and Science of Ministry of Education*, 8(9), 1-4